

8. Standards and directives for quality assurance agencies in higher education in Europe [Electronic resource]. - Access mode: http://orensau.ru/en/prochiedokumenty/doc_view/549
9. Theoretical and methodological principles of modeling of professional competence of heads of educational institutions: monograph / [Yelnikova G.V., Zaychenko O.I., Maslov V.I. etc.]; for ed. G.V. Yelnikova. -Kyiv-Chernivtsi: Books - XXI, 2010. -460 p.
10. Shynkaruk V.D. Main directions of modernization of the structure of higher education of Ukraine / V.D. Shynkaruk, I.I. Babin, G.V. Tereshchuk // Materials of the regional sciences. -pr. Seminar «Ways of Modernization of Higher Education in the Context of European Integration», May 20-21, 2008, Ternopil. Ed. GV Tereshchuk - Ternopil: Publ. House TNPU named by V. Gnatyuk, 2008. - P. 7-12., P. 8
11. Demmke C., Moilanen T. Public Services in the EU of 27: Reform Outcomes and the Future of the Civil Service. Bern: Peter Lang, 2010
12. Horton S. Competency Management in the British Central Government / K.U. Leuven, Public Management Institute. 2010. URL: [http://soc.kuleuven.be/io/onderzoek/project/files/hrm27-country-report-uk.pdf\(10/28/2017\)](http://soc.kuleuven.be/io/onderzoek/project/files/hrm27-country-report-uk.pdf(10/28/2017))
13. Pollitt C., Op de Beck L. Training Top Civil Servants: A Comparative Analysis. Leuven: Institute de voor de Overheid, 2010.

В статті обґрунтовано роль педагогічної компетентності у структурі професійної готовності менеджера освіти в європейській вищій школі. Усистематизовано чинники впливу на формування професійних компетентностей педагога і менеджера освіти. Підкреслено, що при підготовці менеджера освіти варто враховувати необхідність включення його в різні види професійної діяльності, в тому числі, організаційно-управлінської, інформаційно-аналітичної, діагностичної, інноваційної, методичної, виховно-освітньої тощо. Зроблено висновок, що важливими умовами досягнення ефективності освітньої діяльності є врахування соціальних змін, якими зумовлено необхідність формування професійних компетентностей педагога і менеджера освіти; врахування нових умов здійснення навчального процесу: уміння співпрацювати з учнями різного соціального, культурного і етнічного походження; укладання нових навчальних програм, участь в організаційному розвитку школи, у розробленні нових форм оцінювання знань учнів; уміння співпрацювати з батьками учнів та іншими соціальними партнерами тощо.

Ключові слова: педагогічна компетентність, менеджер освіти, європейська вища школа.

В статті обґрунтовано роль педагогической компетентности в структуре профессиональной готовности менеджера образования в европейской высшей школе. Усистематизовано фактори впливу на формування професійних компетентностей педагога і менеджера освіти. Підкреслено, що при підготовці менеджера освіти слід врахувати необхідність включення його в різні види професійної діяльності, в тому числі, організаційно-управлінську, інформаційно-аналітичну, діагностичну, інноваційну, методичну, виховно-освітню тощо. Зроблено висновок, що важливими умовами досягнення ефективності освітньої діяльності є врахування соціальних змін, якими зумовлено необхідність формування професійних компетентностей педагога і менеджера освіти; врахування нових умов проведення освітнього процесу: вміння співпрацювати з учнями різного соціального, культурного і етнічного походження; укладання нових навчальних програм, участь в організаційному розвитку школи, у розробці нових форм оцінки знань учнів; вміння співпрацювати з батьками учнів та іншими соціальними партнерами тощо.

Ключевые слова: педагогическая компетентность, менеджер образования, европейская высшая школа.

УДК 37.011.3-051:[004:008]:339.92(477:4)=161.2(045)

Шовш Катерина Степанівна,

здобувач,

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

РЕАЛИЗАЦИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ ВЧИТЕЛЯ ЯК НЕОБХІДНОЇ УМОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УМОВАХ СВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті аналізуються особливості формування інформаційної культури майбутніх педагогів, учителів, розглянуто роль телекомунікаційних технологій в процесі навчання студентів, їх вплив на пізнавальний інтерес та на інформатизацію освіти; особливості застосування освітніх можливостей телекомунікаційних технологій, розвиток і напрями подальшого їх використання у навчальній діяльності.

Ключові слова: освіта, студент, інформаційна культур, педагогічні технології, телекомунікаційні технології.

Постановка проблеми. В наш час освітня система України відчуває соціальні та економічні зміни через реальні потреби в молодих кадрах, які б могли брати участь у творенні нової економічної та культурної системи. Зберігаючи минулий позитивний досвід та використовуючи міжнародні досягнення освітні заклади повинні гнучко реагувати на замовлення суспільства, тому що саме педагогічний ВНЗ готує майбутніх вчителів до активної діяльності у вихованні майбутнього покоління, але «модернізуючи національну освіту, слід враховувати, як наш власний багатовіковий досвід, так і інтеграційні процеси у європейській та світовій освіті» [5]. Найважливіше в інформаційній підготовці педагога обумовлено необхідністю формування його здатності передавати інформаційні компетенції своїм учням, виховати в них потребу й потяг до оволодіння інформаційною культурою відповідно до вимог європейського освітнього простору. Підготовка студентів до повноцінного життя та праці у новому інформаційному суспільстві потребує створення умов для формування такої особистості, яка б вмiла самостійно працювати з інформацією,

набувати нові знання, використовуючи їх в незнайомій ситуації, приймати рішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, про значний інтерес науковців до підвищення ефективності навчання з використанням телекомунікаційних технологій, педагогічних підходів до комп'ютеризації навчального процесу, дидактичних властивостей комп'ютерних засобів (В. Биков, Р. Гуревич, М. Кадемія, Д. Опеншоу, Н. Тверезовська, І. Хорев, М. Жалдак та ін.). Різні аспекти проблематики формування інформаційної культури та компетентності досліджуються в працях вітчизняних та закордонних науковців, зокрема: питання підвищення якості вищої освіти (А. Алексюк, В. Андрущенко, Я. Болюбаш, В. Кремень); психологічно-педагогічні, організаційні, технічні, теоретичні і практичні аспекти використання інформаційних технологій (М. Жалдак, В. Кухаренко, М. Моїсеєва, Н. Морзе, В. Олійник, Є. Полат, В. Солдаткін, С. Ющик); питання професійної підготовки (В. Бобров, Ф. Веселков, Ю. Голубєв, В. Дюков, С. Комар, Н. Кулебякіна, А. Солов'єнко, В. Стасюк, І. Шаповал); проблеми

формування інформаційної культури та компетентності фахівців (Н. Баловсяк, О. Барановська, В. Биков, М. Головань, Т. Сіткар, Ю. Туранов).

Мета статті: показати та розкрити важливість розвитку та реалізації інформаційної культури майбутнього педагога, студента засобами телекомунікаційних технологій, пізнавальна активність яких є основою розвитку самостійності, розкриття здібностей та нахилів, творчої навчально-пізнавальної діяльності, виступаючи засобом задоволення духовних потреб студента, його інтересів, самовираження та самореалізації.

Результати дослідження. Пошук шляхів та засобів формування пізнавальної активності учнів, студентів пов'язаний, з одного боку, з соціальними процесами у сучасному суспільстві, з іншого – з новими технічними можливостями здобування знань. Характерним явищем сучасного етапу розвитку суспільства є, на наш погляд, лавинний ріст обсягу інформації та залучення інформаційних ідей, засобів та технологій. Стрімкий розвиток технічних і програмних можливостей персональних комп'ютерів, розповсюдження інформаційно-комунікаційних і креативних технологій створюють реальні можливості для їх використання в системі освіти з метою розвитку творчого потенціалу людини в процесі навчання та забезпечення наступності навчання між різними ланками навчально-виховних закладів освіти.

Педагогіка як наука характеризується розвитком та новачками в галузі методів, способів та організаційних форм навчання. На різних етапах навчання з технічним розвитком відбувалося інтенсивне впровадження у навчальний процес різноманітних засобів наочності, технічних засобів. Все це здійснювалося з метою: підвищення ефективності навчального процесу в цілому й інновацій, які запроваджуються для більш всебічного формування інформаційної культури та конкурентоспроможності фахівців.

Ті, хто навчається, пізнають навколишній світ за допомогою всіх органів почуттів. Проте, основними каналами отримання інформації є зорові аналізатори. Тому не випадково, що 90 відсотків всієї інформації учні отримують за допомогою зору, а 10 відсотків – за допомогою слуху. «Краще один раз побачити, ніж 100 разів почути» – так повчає і в наш час актуальне прислів'я.

За останні роки в школах з'явилися та інтенсивно розвиваються копіювальна і відеотехніка, музичні центри, нові покоління діапроекторів і графопроекторів, інтерактивні дошки. Все більше шкіл обладнані сучасними комп'ютерними кабінетами. Ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчально-виховному процесі сприяє успішному вирішенню поставлених перед школою і вчителем завдань. Зкладам освіти потрібно створити умови для заохочення кожного студента до активної пізнавальної діяльності, навчання сумісної праці в співробітництві, включення його в процес застосування набутих знань на практиці, чіткого осмислення, де, як і для яких цілей ці знання можуть бути застосовані.

Сучасна епоха означена загальним захопленням пошуків альтернатив традиційним школам. Педагогічні технології – надзвичайно популярне явище, але у вітчизняній педагогічній науці має декілька визначень. За визначенням ЮНЕСКО педагогічна технологія – це системний метод створення, застосування і визначення всього процесу навчання та засвоєння знань з урахуванням технічних та людських ресурсів і, що за своїми завданнями вимагає ефективних форм освіти [1]. Таким чином, педагогічна технологія включає дві групи питань – це застосування технічних засобів у навчальному процесі та його організація. Перша галузь пов'язана з реалізацією досягнень техніки в навчальних засобах, друга – з розвитком педагогічної теорії [7].

Історія педагогіки багата інноваціями в галузі методів та форм навчання. З розвитком технічної думки відбувається втілення різноманітних засобів наочності та технічних засобів в навчальний процес. Але тільки при проведенні аналізу природних якостей засобів навчання, визначенні дидактичних можливостей їх використання та функцій в процесі навчання, технічний засіб може

бути дійсно корисним для навчального процесу, знайшовши чітке місце в системі інших засобів навчання.

Під телекомунікаціями в міжнародній практиці розуміється передавання довільних повідомлень на відстань за допомогою технічних засобів (телефону, телеграфу, радіо, телебачення і т. ін.). Але кажучи про телекомунікації, частіше за все, мають на увазі не тільки передавання, але й приймання, опрацювання, зберігання повідомлень, причому, як правило, з використанням комп'ютерних засобів [8].

Виходячи з тлумачення «теле» в українській та російській мовах під телекомунікаціями будемо розуміти передавання, приймання, опрацювання, зберігання повідомлень за допомогою деяких технічних засобів, під комп'ютерними телекомунікаціями – телекомунікації, у яких таким технічним засобом є комп'ютер.

Телекомунікаційні технології вже використовуються в деяких галузях навчально-пізнавальної діяльності.

Результати дослідження показують, що пошуково-дослідницька робота надає можливість використовувати потужні інформаційні ресурси Інтернет для пошуку певних відомостей при виконанні творчих завдань з предмету. Організуючи пошукову роботу в мережі треба пам'ятати, що в Інтернет немає ніякого централізованого каталогу ресурсів, який би міг скеровувати пошук. Використання кількох пошукових машин, знання основних типів ресурсів мережі та особливостей доступу до них, правильно надані запити є необхідною умовою для успішного проведення пошуку.

При опрацюванні навичок роботи з пошуковими системами в Інтернет під час занять інформатики доцільно напередодні спланувати сумісну роботу з викладачами-предметниками. Цим самим будуть опрацьовані не лише теми курсу інформатика стосовно пошуку інформації в Інтернет, роботи з навчальними програмами, роботи в текстовому середовищі, а й зроблений реальний внесок в розвиток та оновлення медіатеки навчальних програм.

Участь студентів у дистанційних заходах (олімпіади, конкурси, турніри тощо) надає можливість використовувати телекомунікації для контролю знань студентів з окремих предметів, виявляти та розвивати їх особисті здібності, сприяючи самоосвіті, зростанню пізнавальної активності. Використання телекомунікацій для участі в різноманітних дистанційних заходах надає можливість студентам різних, як завгодно віддалених регіонів брати участь у змаганнях, які не потребують загальних зборів в одному місці. Це поширює географію турнірів, надає можливість брати участь у олімпіадах різних міст та країн, що також надає нового стимулу для вивчення іноземних мов.

Різні за методом та формою проведення олімпіади та конкурси потребують від викладача і різних методик застосування цих дистанційних засобів в навчально-виховному процесі. Участь у дистанційних олімпіадах надає можливість зовнішнього тестування знань з окремих предметів, що сприяє самоосвіті вчителя та студента, підвищує самооцінку.

Телекомунікаційна проектна діяльність надає учасникам проекту можливість для сумісної навчально-пізнавальної, дослідницької, творчої діяльності при вирішенні загальних проблем. *Телекомунікаційний проект* – сумісна навчально-пізнавальна, дослідницька, творча або ігрова діяльність студентів-партнерів, що мають спільну проблему, мету, узгоджені методи і способи розв'язування проблеми, націлені на досягнення сумісного результату, та організована на основі комп'ютерної телекомунікації.

Міжнародні проекти представляють особливий інтерес, оскільки їх реалізація вимагає використання знань різних предметів, а також знання засобів нових інформаційних та телекомунікаційних технологій.

У всевітній мережі є велика кількість міжнародних проектів, які пов'язані з конкретними предметами університетського курсу, але всі вони потребують знань інформаційної системи загалом та вміння використовувати телекомунікаційні технології.

Більша частина телекомунікаційної проектної роботи

основана на використанні асинхронного зв'язку, а в багатьох проектах можна працювати тільки за допомогою електронної пошти. Роботу в телекомунікаційних проектах доцільно втілювати в сучасну систему занять, органічно використовуючи міжпредметні зв'язки [2; 3; 8].

Участь у телекомунікаційних відео та інтернет-конференціях надає можливість познайомитись з найсучаснішими телекомунікаційними технологіями, має велике мотиваційне та стимулююче значення в навчанні, надаючи учасникам конференції можливість спілкування, обміну своїми думками та поглядами, представлення отриманих результатів сумісної роботи.

Дистанційне навчання з використанням Інтернет надає унікальні можливості отримання нових знань у різних галузях людської діяльності безпосередньо на своєму робочому місці або вдома. Цей вид навчання стоїть поруч з іншими видами для людей, які за деяких причин не можуть отримати освіту традиційним способом. Головна перевага дистанційного навчання – можливість навчатися без відриву від основної діяльності, самостійно обирати курси (модулі навчання), самостійно планувати час для навчання (більша частина курсів побудована на асинхронному зв'язку слухача та *тьютора* – керівника курсу). Враховуючи значні вимоги до сучасної інформаційно-комп'ютерної техніки, постійного оновлення вимагає комп'ютерний парк кожного університету, загальне і навчальне ліцензійне програмне забезпечення, мережеві технології та засоби зв'язку. На все це необхідно виділяти значні кошти та матеріально-технічні ресурси, що в умовах сучасної кризи педагогічним університетам робити вкрай тяжко, оскільки їм неможливо. «Важливий аспект суперечностей впровадження інформаційних технологій – це труднощі, які пов'язані із створенням відповідної матеріально-технічної бази – наприклад, відомо, що не всі ВНЗ України мають задовільну кількість та якість обладнання для впровадження інформаційних технологій» [6, с. 15]. Таким чином, дуже важливо, щоб держава, громадянське суспільство, відповідальний бізнес та виробництво віднаходили необхідні ресурси для забезпечення якісної інформаційно-культурної та особистісно-професійної підготовки майбутніх вчителів. Від рівня такої підготовки безпосередньо залежить успішність та перспективність розвитку місцевих громад, регіонів та країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Бидайбеков Е. И. Создание и использование образовательных электронных изданий и ресурсов / Бидайбеков Е. И., Григорьев С. Г., Гриншкун В. В. : [Електронний ресурс] / Е. И. Бидайбеков, С. Г. Григорьев, В. В. Гриншкун. – Режим доступа <http://www.kaznpu.kz/samat/oei/index.htm>.
2. Дементівська Н. П. Телекомунікаційні проекти. Стан та перспективи / Н. П. Дементівська, Н. В. Морзе // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 1999. – № 4. – С. 12-19.
3. Корнієнко М. М. Інформаційні технології в освіті – насувна потреба нового тисячоліття / М. М. Корнієнко // зб. наук. праць Всеукр. наук-практ. конф. «Інформатика та комп'ютерно орієнтовані технології навчання» – Хмельницький, 2001. – 212 с.
4. Корнієнко М. М. Телекомунікаційні технології в освіті // зб. праць 4-ї Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми науки та освіти» – Харків, 2003. – С. 94-99.
5. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті. – К. : Шкільний світ, 2001. – 24 с.
6. Олійник А. І. Інформаційні технології як основа і засіб реалізації інноваційних процесів в сучасній освіті. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук. Спеціальність: 09.00.10 – філософія освіти / А. І. Олійник. – К., 2008. – 22 с.
7. Пехота О. М. Освітні технології / О. М. Пехота. – К. : «АСК», 2002. – 276 с.
8. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат. – М. : «ACADEMIA», 2011. – 272 с.

В данній статті проаналізовані особливості формування інформаційної культури майбутніх педагогів, учителів, розглядається роль телекомунікаційних технологій в процесі навчання студентів, їх вплив на когнітивні інтереси та на інформатизацію освіти; особливості застосування можливостей телекомунікаційних технологій, розвиток та напрямки подальшого використання їх в освітній діяльності.

Ключевые слова: образование, студент, информационная культура, педагогические технологии, телекоммуникационные технологии.

In the present article, peculiarities of formation of the information culture of future pedagogues and teachers are analyzed; the role of telecommunication technologies in the process of teaching students, their influence on cognitive interests and on the informatization of education is examined; peculiarities of use of educational opportunities of telecommunication technologies, development and directions of their further use in educational activities are studied. The purpose of the article is to show and reveal the importance of development and implementation of the information culture of the future pedagogues and students by means of telecommunication technologies, whose cognitive activity is the basis for the development of independence, disclosure of abilities and inclinations, creative educational and cognitive activities that act as a means to satisfy the student's spiritual

needs, his/her interests, self-expression and self-realization. The method of analysis and synthesis of accumulated knowledge and information on scientific literature and experience was used in the work. The search for ways and means of forming the cognitive activity of pupils and students is connected, on the one hand, with social processes in modern society, on the other hand, with new technical opportunities for obtaining knowledge. The rapid development of the technical and software capabilities of personal computers, the dissemination of information and communication, as well as creative technologies establish real opportunities for their use in the education system to develop the creative potential of the person in the education process and ensure the continuity of studies between various levels of educational institutions. Telecommunication technologies, as one of the modern technical means, require careful analysis of the possibility of its application in the educational process. In order to implement new forms and methods of teaching the use of telecommunication technologies, it is useful to know their modern types and capabilities, as well as pedagogical technologies that are already implemented on their basis. Results of the study. In conclusion, when organizing the educational process, it should be borne in mind that new generations of children who come to school, live in an informative, dynamic, emotionally tense environment and it is a challenge for teachers. Information technology is becoming a powerful multifunctional training tool. Thus, pupils get used to live in the information environment; it promotes the involvement of schoolchildren in information culture.

Key words: technology, information technology, training tool, information environment.

UDC: 378.34 (439)

Katalin Pally,

teacher of the Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian
College of Higher Education (Ukraine),
PhD student of the University of Debrecen (Hungary)

TRANSCARPATHIAN STUDENT MOBILITY TOWARDS HUNGARY IN THE LIGHT OF THE INTERNATIONAL PREPARATORY INSTITUTE IN BUDAPEST

Student mobility means migration within the country and crossing its borders. One of its forms is realized in the case of applicants to tertiary education coming from beyond the borders of Hungary who most frequently choose the mother country as the place of their further studies. A popular opportunity for them is to apply to the Balassi Institute's university preparatory training course (formerly called International Preparatory Institute), the aim of which is to get young people living in the successor states to catch up with the requirements in the mother country. As a central question, I will investigate the factors influencing the motivation for selecting a higher educational institution of Transcarpathian young people, as well as impacting their life career aspirations (closeness of home and Hungary). The research method applied was the focus group interview. Research findings suggest that the motivation for selecting a higher educational institution of Transcarpathian young people was mainly influenced by the peculiarities of the Ukrainian system of education, as well as the current political and economic situation.

Key words: International Preparatory Institute, student mobility, Transcarpathian students, focus group interview, studying abroad.

The learning-geographical mobility means in-country and cross-border migration. Student mobility of cross-border Hungarian students differs from the European pattern [11, p. 360-384]. Educational scholarship policy provided by the Hungarian State makes a difference. Its goal is that the cross-border Hungarian students should gain professional knowledge and should use this knowledge returning to their mother country [4, p. 10-30; 5, p. 334-336].

International Preparatory Institute (IPI) is a particular target of the Transcarpathian young people's student mobility. The IPI occupies a specific place among the Hungarian educational institutions. The aim of this paper is the introduction of the student mobility in the light of the Transcarpathian graduates of the IPI. Theoretical presentation of the student mobility is the first part of the paper. Secondly, we deal with the student mobility of cross-border Hungarians. Thirdly, we continue the introduction of the operation of the IPI as an essential target institution of Transcarpathians' student mobility. The latter part will be confirmed by a qualitative empirical research with the assistance of a focus group interview. Two groups were formed from the former and current students of the examined institution. The first group included those who returned to the homeland and the second group included those who remained in the mother country. I would like to examine the period from the transition until now.

Problem formulation

1. Why did the current and previous students choose the IPI after graduation?
2. What was the primary motivating factor?
3. Does the proximity of Hungary influence the Transcarpathian students' career inspirations?
4. How did the difference between the educational systems affect the student mobility?
5. What was the life of students in the IPI like?

The topicality of the research confirmed the fact that the given population and institution has never been examined, so this is a unique piece of research.

Analysis of recent research and publications. To learn the

characteristics of the Transcarpathian student migration, we have to reveal the theoretical framework of the student mobility.

Student mobility is one of the most populated segments of the migration. This term appears as student mobility, foreign study, study abroad, international mobile student or high education student in the international literature [8].

Learning-geographical mobility can mean in-country and cross-border migration. After the establishment of the first European universities, the peregrination has already started [3]. Learning mobility has been providing opportunities for ambitious, outstanding students for centuries. Therefore, they can gain the necessary knowledge and degree in a country with a more developed educational system [7, p. 267-281]. Student mobility can be categorized according to several aspects. We distinguish export or import mobility regarding the direction of travel. We can identify full time or part time education regarding the length of studying period [1, p. 44-54].

Several researchers in Europe, almost all around the world dealt with the student mobility. The research on learning mobility dates back to the analysis of the movement of the highly-qualified in 1960's. These researches dealt with the brain-drain of the most qualified and learned persons by some countries. Developing countries joined the brain-draining process; qualified Europeans were recruited mainly from Anglo-Saxon Countries to the USA. Research results prove that international students planning great careers stay permanently or in several cases they stay for good in the host country [12, p. 73-93].

Cross-border mobility of the Transcarpathian students

Due to the geographical position, the economic situation of the Transcarpathian region and the fact that it belonged to several country's territories the travel need and necessity was always high [6].

Learning mobility towards Hungary has strengthened among the Transcarpathian students because of the Ukrainian political and economic situation. Further education in the mother country is not a new phenomenon. After the transition, since 1989 studying in Hungarian higher educational institutions made possible. This opportunity has become possible within an institutional framework [10, p. 139-155].